

Икономическа теория и приложна икономика

В процеса на развитието на икономическата наука все по-често, макар и условно, се отделят теоретичната от нейната приложна, практическа част. Това се налага от реалните различия в обекта на изследване, методите на познание и начините за описание на икономическите обекти, процеси и явления, използвани от теоретиците и практикущите.

Икономическата теория представя и описва икономическите процеси и явления в “чиста”, “идеална” форма, като използва различни абстрактни категории и понятия, прибегва до модели, които приблизително отразяват реалната действителност. Например, достатъчно абстрактни са понятията “свършена конкуренция”, “идеален пазар”, “абсолютно равновесие”. Независимо от абстрактното отразяване на реалната действителност, теоретичните модели са полезни с представата, която дават за общата икономическа картина, с извеждането на главните фактори, с разкриването на приблизителните представи и ориентири.

Теоретичната икономика се представя, по-често, във вид на макроикономически модели и описания и в по-малка степен е склонна да се занимава с микроикономиката. Към нея се отнася и *политическата икономия*, която е и родоначалника на теоретичното направление в икономическата наука, свързано с разкриването на най-общите закономерности, при които протичат икономическите процеси. Тясно свързано с икономическата теория е икономико-математическото моделиране, а в по-широк план, и икономическата кибернетика, изучаваща основните принципи в управлението на икономиката. С това направление в икономическата наука най-тясно е свързана *иконометрията*, която изучава количествените съотношения и взаимовръзката между икономическите величини на основата на използването на математически модели и статистически методи за обработка на икономическата информация. Иконометрията по-често се използва при анализа и прогнозирането на макроикономическите показатели.

Практическият раздел на икономическата наука е прието да се нарича *приложна икономика*. За нея са свойствени разчетите на основата на реална информация и широко използване на практически данни. Тя поставя, разглежда, анализира и макроикономически проблеми, но в техните предметни измерения, избягвайки прекаленото абстрахиране, отдалечаването от реалностите на живота. Приложната икономика, в много по-голяма степен от теорията, се опира на опита, стопанската практика, конкретните показатели на икономическата дейност.

В икономическата наука, в зависимост от областта на използването на нейните резултати, могат да бъдат отделени и други две направления – *позитивна и нормативна икономика*.

Позитивната (дескриптивната) икономика е ориентирана преимуществено към обективното тълкуване, научното обясняване на наблюдаваните икономически процеси и явления, към изграждането на тази основа на научни хипотези и към разкриване на закономерностите на функционирането на икономическата система. Тя фиксира установените възгледи и положения, произтичащи от наблюдаваните факти, в тяхната най-приемлива интерпретация. Позитивната икономическа наука е призвана, изхождайки от натрупаните знания и опит, да отговаря на въпроса: Какво е състоянието и какво може да се случи в по-близко или по-далечно бъдеще в икономиката?

Нормативната икономика е призвана да решава по-сложната задача – да обяснява какво трябва да се прави и как да се действа, за да се постигнат желаните резултати. Тя оперира с категории и понятия от рода на “трябва”, “необходимо е”, “следва” и т.н. Много често и правителствата, и хората чакат от икономистите нормативни постулати, въпреки че те предпочитат да се занимават с позитивната икономика, което е много по-малко отговорно. По-необвързващо е да се изучава и обяснява това, което вече се е случило и защо се е случило, отколкото да се подсказва какво да се прави, за да се променят в позитивен аспект нещата.

Като трето направление в икономическата наука често се определят *научните предвиждания*, т.е. какво може и трябва да се случи в бъдещето. Науката за икономическите очаквания по своята същност вече се превръща в клон от икономическата наука, наричан *прогнозиране*.

Всички направления взети заедно са призвани, преди всичко, да обслужват, управлението на икономиката. Позитивното направление като научна основа за икономическите анализи, научното предвиждане да създава предпоставки за формиране на икономическите очаквания и прогнозиране, а нормативното направление да лежи в основата на планирането, програмирането и приемането на икономически решения.